

Mirnics Károly

Lappangó asszimilációs stratégiák

„Uh, što mrzim šoviniste!
Od njih samo Mađare mrzim više.«
(Jaj, de gyűlölöm a sovinsztákat,
náluk jobban csak a magyarokat utálok)
(Szerb nacionalista szállóige)

Ma már jobbára csak a tudós történészek számára ismeretes, hogyan is bántak a szerbek 1918 és 1941 között az „állami tulajdonba” kapott, kisebbségi sorsba került magyarokkal. A foglalkoztatottakat államhűségi esküre kötelezték. Aki erre nem volt hajlandó, rövid úton elbocsátották a munkahelyéről, s kitoloncolták az országból (ha előzőleg közhatósági munkakörben dolgozott).

Mi volt a jutalma azoknak, akik államhűségi esküt tettek? Az iskolázott és szakképzettséggel rendelkező magyarokat Ó-Szerbiába, „Dél-Szerbiába” (a mai Macedóniába) helyezték át. Oda kellett költözni, ahová azt a szerb hatóság elrendelte. Ez volt a munka „ára”. Idősebb tanáram is ott kezdték a „karrierjüket”.

Én mindig egyetértettem a kommunistáknak azzal a „sommás” megállapításával, hogy a Jugoszláv Királyság monarchófasiszta állam volt. Mi más is lehetett volna? A családom már száz évvel annak előtte elmagyarosodott, amikor én megszülettem a két világháború között. Az egyik ősöm részt vett az 1848-as magyar szabadságharcban és forradalomban, a másik pedig a császárt hűségesen szolgálta. Ezért közhuszári-díshuszári rangot kapott. Minden ősöm tudott írni és mindig szabadon választották meg magyar sorsukat.

Az én sorsomat a szerbek akarták meghatározni, amikor a hatósági szerv nem engedte, hogy magyarul anyakönyvezzék a vezetéknevemet és szerb keresztnévre írták át. (Ha tovább tartott volna a Királyság, csakis szerb nyelven tanulhattam volna.) Nos, ezért értek egyet a kommunisták értékítéletével e Királyság történelmi szerepéről.

Ebben azonos véleményen vagyunk, és semmi másban, mert már 1944/45-ben („amikor megéreztek a „hatalom” gyönyöreit a másik fölötti uralkodás és elnyomás kényét”) helyet adtak a nagyszerb nacionalista érzésvilágnak és világnézetnek soraikban és önmagukban – és a mai napig nem szabadultak meg tőle. Nem lehet az emberitő sovinizmust és gyűlölködő nacionalizmust az unos-untig hangoztatott testvériség-egység mögé tartósan úgy elbujtatni, hogy ne fertőződjön meg ennek is az eszmeisége.

A kommunisták is „kádereztek” 1945 és 1980 között, kezdetben adminisztratív, később kifinomultabb, manipulációs módszerekkel. (A „felszabadult rab” nem is tud más-ként gondolkodni, mint az addigi rabszolgatartója.) Idővel

meggyengült az adminisztratív, pártdirektívához igazodó „káderezés” a magyarokkal szemben. Helyette azonban egyre gyakrabban (csak „ügy”, szóbeszédben) ajánlották a magyaroknak, és összekacsintva segítették a magyarok minél nagyobb számban történő emigrálását. Szerbiában mindig „sok munkája” akadt az „udbásoknak” (állambiztonságiaknak) és a belügyi szerveknek a magyarokkal. (Tudom, sokszor ültem velük szemben). S most íme, itt az új stratégia! „Korszerűsödik” a szerb állami gondolat. Szerbia államvezetői és politikusai szívesen és gyakran jönnek magyarul a vidékekre. Szeretik itt tölteni a hétvégét, a majálist megünnepelni, szórakozni, kikapcsolódni, feledni a múltat, a bűnös emberi gyarlóságot, szeretik itt alakítani (a magyarok számára teljesen hozzáférhetetlen) csakis egymásközi üzleti kapcsolataikat – és „csak kicsit” gazdagodni. Ilyenkor mindig kifejezik színlelt csodálkozó értetlenségüket afölött, hogy a magyarok panaszkodnak a munkanélküliségre. Azt mondják, hogy a magyarok hamisak, felnagyítják a problémákat, egyik-másik szerb állami vezető azt állítja, hogy ő azonnal munkahelyhez tudna juttatni 60 magyar géplakatost (sic!) a saját vagy ügyfele cégében – valahol lent Közép-Szerbiában (sic!). Hát rajta magyarok!

Fejlődik a világ és vele a nagyszerb nacionalista lelkiület is. Most már a kényszerítő intézkedések mellett az önkéntesség és szabad választás lehetőségét is kínálják a magyaroknak. A kényszerítő intézkedések lényegét hétepcséses törvényerejű okmányba foglalták arról, hogy Szerbia területrendezési tervét úgy készítik el, tudományos és gazdasági „érvekre” hivatkozva, hogy lehetetlené teszik a magyarul a térségekben a jelentősebb infrastrukturális és gazdasági beruházásokat. Ez egyben államtitok és szerb nemzeti érdek is „amiről nyilvánosan nem beszélünk”. Viszont nagy propagandát kell csapni a szabad választás lehetőségének.

Közép-Szerbiában, mint az Óperencián túl, boldogság vár reánk, magyarokra. Ez biztos? Nem a „More, šalio sam se!” (Ugyan, csak tréfáltam!) volna rá a válasz? Vidám, tréfakedvelő nép a szerb, az állampolitika meg aztán itt is „úri huncutság”. (Belülről ismerem, mert benne voltam 40 éven keresztül.)